

JAHJÁ IBN SARAF AD-DÍN AN-NAWAWÍJ

Negyven hagyomány

Az iszlám vallás alapvető tanításai

**Fordította,
jegyzetekkel, magyarázatokkal ellátta:**

NÉMETH PÁL

Mikes International

Hága, Hollandia

2003.

Kiadó

'Stichting MIKES INTERNATIONAL' alapítvány, Hága, Hollandia.

Számlaszám: Postbank rek.nr. 7528240

Cégbejegyzés: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Terjesztés

A könyv a következő Internet-címről tölthető le: http://www.federatio.org/mikes_bibl.html

Aki az email-levelezési listánkon kíván szerepelni, kérjük küldjön egy emailt a következő címre:

mikes_int@federatio.org

A kiadó nem rendelkezik anyagi forrásokkal. Többek áldozatos munkájából és adományából tartja fenn magát. Adományokat szívesen fogadunk.

Cím

A szerkesztőség, illetve a kiadó elérhető a következő címeken:

Email: mikes_int@federatio.org

Levelezési cím: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Hollandia

Publisher

Foundation 'Stichting MIKES INTERNATIONAL', established in The Hague, Holland.

Account: Postbank rek.nr. 7528240

Registered: Stichtingenregister: S 41158447 Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag

Distribution

The book can be downloaded from the following Internet-address: http://www.federatio.org/mikes_bibl.html

If you wish to subscribe to the email mailing list, please send an email to the following address:

mikes_int@federatio.org

The publisher has no financial sources. It is supported by many in the form of voluntary work and gifts. We kindly appreciate your gifts.

Address

The Editors and the Publisher can be contacted at the following addresses:

Email: mikes_int@federatio.org

Postal address: P.O. Box 10249, 2501 HE, Den Haag, Holland

ISSN 1570-0070

ISBN 90-8501-003-9

NUR 717

© Mikes International 2001-2003, Németh Pál 1998-2003, All Rights Reserved

A KIADÓ ELŐSZAVA

A *'Negyven hagyomány'* a Korán után a második legfontosabb vallási korpusz az iszlámban. Jelen kötet 1998-ban a Palatinus-Könyvek Kft. kiadásában jelent meg nyomtatásban. A kötet fordítója és a jegyzetek, magyarázatok szerzője Németh Pál, akit a Mikes International olvasóközönsége a *Mikes International* negyedévi Internet folyóiratban (http://www.federatio.org/mikes_per.html) megjelent két eddigi írása, illetve a *Bibliotheca Mikes International* sorozatban (http://www.federatio.org/mikes_bibl.html) megjelent könyve alapján ismerhet:

- *'Az iszlám'* – Mikes International, 2002. április – június.
- *'Európa türelmessége és az iszlám térhódítása Európában'* – Mikes International, 2003. április – június.
- *'A keresztyén gondolkodás kezdetei- The Beginnings of Christian Thinking'*, 2002.

Németh Pál református lelkész, iszlám szakértő. Tanulmányait a Budapesti Református Theológiai Akadémián és az ELTE Bölcsészettudományi Karán 'ségi filológia és arab' szakon végezte. 1979-től két évig a Damaszkuszi Egyetemen arab nyelvet és irodalmat, majd iszlám vallásjogot és filozófiát hallgatott. A szír-ortodox egyház kolostori iskolájában egyházi szír nyelvet és irodalmat tanult. Budapesten él.

Hága (Hollandia), 2003. augusztus 14.

MIKES INTERNATIONAL

PUBLISHER'S PREFACE

The '*Forty Hadiths*' by Yahia bin Sharaful-Deen An-Nawawi is the second most important religious corpus in Islam, after the Quran. Present volume was published in 1998 by the Palatinus publishing house in Budapest, Hungary. Pál Németh translated the book and wrote the notes. He has already published two papers on Islam in the periodical *Mikes International* (http://www.federatio.org/mikes_per.html):

- '*Islam*' – Mikes International, April – June 2002 (in Hungarian)
- '*Europe's Patience and the Expansion of Islam in Europe*' – Mikes International, April – June 2003 (in Hungarian)

and a book in the *Bibliotheca Mikes International* (http://www.federatio.org/mikes_bibl.html) series:

- '*A keresztyén gondolkodás kezdetei - The Beginnings of Christian Thinking*', 2002. (bilingual: Hungarian-English)

Pál Németh is reformed minister, Islam expert. Studied at the Reformed Theological Academy in Budapest, and Semitic philology and Arabic language at the Eötvös Lóránd University in Budapest. Then he studied Arabic language and literature, Islamic religious law and philosophy at the University of Damascus. Next to this he studied ecclesiastic Syrian language and literature at the monastic schools of the Syrian Orthodox Church. He is living in Budapest.

The Hague (Holland), August 14, 2003.

MIKES INTERNATIONAL

TARTALOM

<i>A Kiadó előszava</i>	<i>III</i>
<i>Publisher's preface</i>	<i>IV</i>
<i>An-Nawawij imám rövid életrajza</i>	<i>1</i>
<i>AN-NAWAWÍJ IMÁM ELŐSZAVA</i>	<i>2</i>
<i>I. HAGYOMÁNY</i>	<i>4</i>
<i>II. HAGYOMÁNY</i>	<i>5</i>
<i>III. HAGYOMÁNY</i>	<i>6</i>
<i>IV. HAGYOMÁNY</i>	<i>7</i>
<i>V. HAGYOMÁNY</i>	<i>8</i>
<i>VI. HAGYOMÁNY</i>	<i>9</i>
<i>VII. HAGYOMÁNY</i>	<i>10</i>
<i>VIII. HAGYOMÁNY</i>	<i>11</i>
<i>IX. HAGYOMÁNY</i>	<i>12</i>
<i>X. HAGYOMÁNY</i>	<i>13</i>
<i>XI. HAGYOMÁNY</i>	<i>14</i>
<i>XII. HAGYOMÁNY</i>	<i>15</i>
<i>XIII. HAGYOMÁNY</i>	<i>16</i>
<i>XIV. HAGYOMÁNY</i>	<i>17</i>
<i>XV. HAGYOMÁNY</i>	<i>18</i>
<i>XVI. HAGYOMÁNY</i>	<i>19</i>
<i>XVII. HAGYOMÁNY</i>	<i>20</i>
<i>XVIII. HAGYOMÁNY</i>	<i>21</i>
<i>XIX. HAGYOMÁNY</i>	<i>22</i>
<i>XX. HAGYOMÁNY</i>	<i>23</i>
<i>XXI. HAGYOMÁNY</i>	<i>24</i>
<i>XXII. HAGYOMÁNY</i>	<i>25</i>
<i>XXIII. HAGYOMÁNY</i>	<i>26</i>
<i>XXIV. HAGYOMÁNY</i>	<i>27</i>
<i>XXV. HAGYOMÁNY</i>	<i>28</i>
<i>XXVI. HAGYOMÁNY</i>	<i>29</i>

<i>XXVII. HAGYOMÁNY</i>	30
<i>XXVIII. HAGYOMÁNY</i>	31
<i>XXIX. HAGYOMÁNY</i>	32
<i>XXX. HAGYOMÁNY</i>	33
<i>XXXI. HAGYOMÁNY</i>	34
<i>XXXII. HAGYOMÁNY</i>	35
<i>XXXIII. HAGYOMÁNY</i>	36
<i>XXXIV. HAGYOMÁNY</i>	37
<i>XXXV. HAGYOMÁNY</i>	38
<i>XXXVI. HAGYOMÁNY</i>	39
<i>XXXVII. HAGYOMÁNY</i>	40
<i>XXXVIII. HAGYOMÁNY</i>	41
<i>XXXIX. HAGYOMÁNY</i>	42
<i>XL. HAGYOMÁNY</i>	43
<i>XLI. HAGYOMÁNY</i>	44
<i>XLII. HAGYOMÁNY</i>	45

AN-NAWAWÍJ IMÁM RÖVID ÉLETRAJZA

Teljes nevén: *Muhjí-d-Dín Abú Zakarijá Jahjá ibn Saraf ibn Muríj ibn Haszan ibn Huszejn ibn Muhammed ibn Dzsum`a ibn Hizám al-Hizámíj ad-Dimasqíj an-Nawawíj (an-Nawávíj)* sáfi`ita vallásjogi irányzathoz tartozó iszlám törvénytudós. Az „an-Nawawíj” nevet a Damszkusztól délre eső egyik hauráni (a Dzsaulán fennsík közelében) szír faluról, Nawá-ról kapta. Itt született 1233 októberében (hidzrai időszámítás szerint 631 muharram havában) s kegyes muzulmán szülők nagy gonddal nevelték az iszlám vallás szellemében. Kívülről megtanulta a Koránt, az iszlám vallás szent könyvét, majd elolvasott néhány vallásjogi könyvet is. Édesapja felfigyelvén gyermeke szorgalmára, éles eszére, rendkívüli tehetségére, a hidzrai időszámítás szerint (h.sz.) 649-ben felvitte Damaszkuszba, hogy ott folytassa tanulmányait. Damaszkuszban akkortájt több mint háromszáz iskolában oktatták a legkülönbözőbb tudományokat. An-Nawawíj az *ar-Rawáhíja medresze*¹ vezető törvénytudósánál, *Kemál ed-Dín Iszháq ibn Ahmed ibn `Oszmán al-Maghrebíj*-nél tanult mint bentlakó diák. A h.sz. 665-től haláláig az *al-Asrafíja*² hadisz („hagyomány”) iskola vezető tanára lett az akkoriban elhunyt *Abú Sáma* imám utódaként. Kétszer is elzarándokolt Mekkába; ellátogatott Jeruzsálembe; és Hebronban felkereste Ábrahám sírját. A h.sz. 676-ban hazatért Nawá-ba, megbetegedett s a keresztyén időszámítás szerint 1277. december 22. (h.sz. 676. radzsab havának 24.)-én, szerdai napon meghalt. Alig volt negyvenöt éves és mégis számos híres hadisz-tudományi munkát írt, melyek közül legismertebbek: „*Kitáb al-arba`ín*” (ezt veheti most kézbe az olvasó); „*Rijád asz-szálihín*”; „*At-taqrib fi fann 'uszúl al-hadisz*” stb.

¹ Ez a medresze közvetlenül az Omajjada-dzsámi keleti kapujának közelében volt. *Zakíj ed-Dín abú al-Qászim*, az *ibn Rawáha* néven ismert kereskedő (meghalt h.sz. 622-ben) építtette.

² *Al-Asraf* nevű ajjúbida uralkodó (h.sz. 579-635) építtette.

AN-NAWAWÍJ IMÁM ELŐSZAVA

„Amit a Küldött ad nektek, azt vegyétek el!”

(Korán-idézet) ¹

A könyörülő és irgalmas Isten nevében

Dicsőség Istennek, a Mindenség Urának, az ég és a föld és minden teremtmény örök gondviselőjének, aki elbocsátotta összes küldötteit - Isten áldja meg őket és adjon nekik üdvösséget! - azokhoz, akiknek vezetésével megbízottak, hogy világossá legyenek a vallás törvényei határozott útmutatások és a bizonyítékok nyilvánvalósága által. Dicsőítem Őt minden kegyelmességéért, és arra kérem, hogy növelje jóságát és jóakarátát. Bizonyoságot teszek arról, hogy nincs más isten az Egyetlen Istenen kívül, akihez senki sem fogható, aki az egyedüli uralkodó, kegyelemmel és irgalommal teljes; és hogy a mi urunk Mohammed az ő szolgája, küldöttje, szeretettje és választottja, a teremtmények legkiválóbbika, aki kegyelmi ajándékul kapta a Szent Koránt, amely múlhatatlan csodaként marad fenn az évek múlásában. És kapott olyan életmódot és bölcsességet, amelyek világítanak az igaz utat keresők számára. A mi urunk Mohammed kitűnt velős mondásaival² és kíméletességével a vallás dolgaiban. Isten áldása és békessége legyen vele³, minden prófétával és küldöttel, családjakkal és minden kegyes emberrel.

`Alíj ibn Abí Tálib, `Abdalláh ibn Masz`úd, Mu`ádz ibn Dzsabal, Abú ad-Dardá', ibn `Omar, ibn `Abbász, Anasz ibn Málik, Abú Hurejra, Abú Sza`íd al-Khudríj - Isten legyen velük elégedett! - neve alatt sokféle úton és formában hagyományozódott mondás szerint Isten prófétája - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - ezt mondta: „*Aki megőríz az én gyülekezetem számára negyven hagyományt, amely vallásának dolgában rendelkezik, azt Isten a vallás és a jog tudósainak társaságában fogja feltámasztani az utolsó ítélet napján.*” Másik hagyományozás szerint: „*Isten azt a vallás és a jog tudósaként fogja feltámasztani.*” Abú ad-Dardá' hagyományozása szerint: „*Szószólója és pártfogója leszek annak az utolsó ítélet napján.*” Ibn Masz`úd hagyományozása szerint: „*Ahhoz így szólnak majd: Menj be a Paradicsomba amelyik kapun csak akarsz!*” Ibn `Omar hagyományozása szerint: „*A vallástudósok közé jegyeztetik neve és a vértanúk csoportjába soroltatik az utolsó napon.*” A hagyomány ismerői megegyeznek abban, hogy ez „*gyenge*”⁴ hagyomány még akkor is, ha a hagyományozás számos vonalán jutott el hozzánk.

A vallástudósok - Isten legyen elégedett velük! - számtalan művet szenteltek ennek a témának. Az első, aki tudomásom szerint ezen a területen alkotott, `Abdalláh ibn Mubárák volt, aztán az isteni tudós, ibn Aszlam at-Túsíj, aztán al-Haszan ibn Szufján an-Naszá'íj, Abú Bekr al-Ádzsurríj, Abú Bekr Muhammad ibn

¹ 59. szúra 7. vers. A Koránt magyarul Simon Róbert fordításának figyelembe vételével idézzük: Korán - Budapest, 1987.

² „Sermo, qui paucis verbis magnum et copiosum sensum exprimit”- Georgii Wilhelmi Freytagii Lexicon Arabico-Latinum - MDCCCXXX., reprint kiadás: Librairie du Liban; Beirut, 1975., I. kötet, 305. lap. - Az arab kifejezés eszerint azokat a *tömör („velős”) mondásokat* jelenti, amelyekben kevés szóval sokat és maradandó módon fejezünk ki.

³ A muzulmánok a próféták és kegyes vallástudósok említésekor áldásmondásokat használnak. A régi próféták neve után a „*Békesség legyen rajta!*” formula szerepel. Mohammed nevének említésekor ezt mondják: „*Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget!*” A kalifák és kegyes vallástudósok neve mellett ez áll: „*Isten legyen vele elégedett!*” `Alí ibn Abí Tálibot külön áldásformulával tisztelik meg: „*Isten fogadja kegyesen az ő arcát!*” („karrama-lláhu vadzshahú). A nem muzulmánok számára készült tudós fordításokban ezeket el szokták hagyni. Úgy tartottuk helyénvalónak, hogy hűségesen lefordítsuk és pontosan alkalmazzuk őket a megfelelő helyeken.

⁴ „*Gyengének*” azt a hagyományt nevezik, amelynél nem teljesülnek maradéktalanul a hagyomány „épségének” feltételei.

Ibráhím al-Aszfahánij, ad-Dára Qutnój, al-Hákim, Abú Nu`ejm, Abú `Abdarrahmán asz-Szulamij, Abú Sza`íd al-Málinij, Abú `Oszmán asz-Szábúnij, `Abdalláh ibn Muhammad al-Anszárj, Abú Bekr al-Bajhaqij és még sokan mások: régiek és újak.

A Magasságos Isten jóra vezérlő kegyelmét kértem a negyven hagyomány összeválogatásában példaként követve ezeket a kiváló mestereket és az iszlám hagyomány tudósait. Jóllehet a tudósok egyetértenek abban, hogy engedélyezik a gyenge hagyomány alkalmazását az erkölcsös cselekedetekre nézve, de ezzel együtt sem támaszkodom erre a hagyományra, hanem a Próféta - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - szavára a hibátlan hagyományok között: *„Aki jelen volt közületek, értesítse azt, aki nem lehetett jelen”*. Továbbá a Próféta - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - egy másik mondására: *„Isten tegye tündöklővé azt az embert, aki hallotta az én mondásomat, megjegyezte és úgy adta tovább, amint hallotta”*. Aztán van olyan tudós is, aki összeválogatott negyvenet a vallás alapelveiről, mások az alkalmazásáról, megint mások a szent háborúról, az aszkézisről, a helyes magatartásról vagy a prédikációkról; megannyi helyes törekvés; Isten legyen elégedett azokkal, akik ilyenekre törekszenek! Úgy gondoltam, hogy ennek a negyvennek az összegyűjtése mindezeknél fontosabb, mert ez a negyven hagyomány átfogja a többi is, hisz mindenegyus hagyomány fontos vallási alapszabály. Ezeket a tudósok azzal jellemezték, hogy az iszlám rajtuk fordul meg, vagy úgy, hogy az iszlám felét, harmadát vagy valami effélét jelentenek. Ebben a negyvenben köteleztem magam arra, hogy mind hibátlan hagyomány legyen, többségük szerepel is al-Bukhárj és Muszlim Szahíh („hibátlan”)-jában. A hagyományozási láncolat („isznád”) elhagyásával említem őket a könnyebb megjegyezhetőség kedvéért és hogy közönségesebben használjak velük, ha a Magasságos Isten is ezt akarja. Majd mellékelni fogok egy fejezetet, amelyben pontosítom azokat a kifejezéseket, amelyek homályban maradtak.¹

Mindazok számára, akik vágyakoznak a mennyei világ után, mindenekelőtt szükséges, hogy megismerjék ezeket a hagyományokat, mert kiterjednek a legfontosabb dolgokra és szüntelenül figyelmeztetnek a kegyes cselekedetekre. Ez nyilvánvaló azok számára, akik gyakorolják. Istenre bízom magamat, reá hagyatkozom, nála van biztonságom. Ővé a dicsőség és a kegyelem, általa lehetséges a jó eredmény és a hibák elkerülése.

¹ A „Negyven hagyomány” mai kiadásai nem terjednek ki an-Nawawj magyarázataira.

I. HAGYOMÁNY

Abú Hafsz `Omar ibn al-Khattáb - Isten legyen vele elégedett! - így szólt: Hallottam Isten küldöttét - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - amint ezt mondta:

„A cselekedetek értékét csakis a szándék adja meg. Kinek-kinek aszerint, ami szándékában volt. Akinek kivándorlása¹ Isten és az Ő küldötte kedvéért történt, annak kivándorlása eszerint kapja meg értékét. Aki azonban csak azért vándorolt ki, hogy evilági célokat érjen el vagy asszonyt szerezzen házasság céljára, annak kivándorlása olyannak számít, aminek a kedvéért történt.”

Mindkét nagytekintélyű hagyomány-gyűjteményben (melyek az ún. „hibátlan” hagyományokat tartalmazzák) szerepel. Ezeknek szerkesztője a két legkiválóbb hagyomány-tudós: Abú `Abdalláh Muhammad ibn Iszmá`íl ibn Ibráhím ibn al-Mughíra ibn Bardizbah al-Bukháríj és Abú al-Huszejn Muszlim ibn al-Haddzsádsz ibn Muszlim al-Qureisíj an-Najszábúríj. E két gyűjtemény tartalmazza a lehibátlanabb hagyományokat az e tárgyban szerkesztett könyvek között.

¹ Az arab „hidzsra” szót „kivándorlás”-nak fordítottuk. A hagyomány szerint Mohammed Kr.u. 622. szeptember 20-án érkezett Mekkából Jaszrib-ba, illetve Medínába (a „Próféta városába”, ahogyan később nevezték). Azokat, akik vele együtt kivándoroltak, „muhádzsirún”-nak hívták. Itt rájuk történik utalás. A hagyomány tudni véli, hogy egy ember azért vándorolt ki Mekkából Medínába, hogy feleségül vegyen egy „Umm Qejsz” nevű asszonyt, tehát nem az eredeti szándék vezérelte. Ezért így nevezték ezt a férfit: „muhádzsir Umm Qejsz” (Umm Qejsz miatt kivándorló).

II. HAGYOMÁNY

Ugyancsak `Omartól idézik - Isten legyen vele elégedett! - , hogy ő ezt mondta:

„Egyik nap éppen Isten küldötténél ültünk - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - , amikor hirtelen megjelent előttünk egy férfiú vakítóan fehér ruhában, haja koromfekete volt, nem látszott rajta utazásnak nyoma és senki sem ismerte közülünk. Leült a Próféta mellé - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - , térdeit az ő térdeihez illesztette, kezeit az ő combjaira helyezte¹, majd így szólt: Óh, Mohammed! Mondd meg nekem: mi az iszlám? Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így válaszolt: Az iszlám tanúságtétel arról, hogy nincs más isten az Egyetlen Istenen kívül, és hogy Mohammed Isten küldötte, továbbá hogy megtartsd az istentiszteletet², megfizesd a közösségi adót, tartsd meg a ramadán-havi böjtöt és végezd el a zarándoklatot a Szent Házhoz, ha lehetőséged nyílik az út megtételére. Az így szólt: Helyesen feleltél. Mi pedig csodálkoztunk rajta, hogy valaki kérdést tesz fel neki, és mindjárt helyesli is a válaszát. Aztán ezt kérdezte: Akkor mond meg nekem: mi az igaz hit? Ő így válaszolt: Az, hogy higgy Istenben, angyalaiban, kinyilatkoztatott könyveiben, küldötteiben, az utolsó ítélet napjában, és higgy az eleve elrendelésben, akár üdvösségre, akár kárhozatra. Helyesen feleltél. - mondta, majd tovább kérdezett: Mondd meg nekem: Mi a jócselekedet? Erre ezt felelte: Az, hogy szolgálj az Istent úgy, mintha látnád, mert ha nem láthatod is őt, ő biztosan lát téged. Most pedig beszélj nekem arról - kérdezett tovább - , mikor jön el a végső óra³? Ezt felelte: A kérdezett sem tudhatja jobban, mint a kérdező. De akkor mik lesznek a jelei közelségének? - folytatta a kérdést. Ő ezt válaszolta: Az, hogy a szolgáló úrnőjét szüli, és azt látod majd, hogy a ruhátlan és mezítlábas szegény pásztorok magas épületeket emelnek. Erre eltávozott. Én pedig gondolataimba merültem. Majd így szólt (a próféta) hozzám: Óh, `Omar! Tudod-e ki volt a kérdező? Isten és az ő küldötte tudja - válaszoltam. Gábiel arkangyal volt az - felelte - , eljött hozzátok, hogy tanítson titeket a vallásotokra.

Muszlim hagyománya.

¹ A régi ismeretségből származó bizalom kifejezése az araboknál.

² A napi rituális imádságokról (helyesebben: istentiszteleti rendről) van szó.

³ Az utolsó ítélet idejére vonatkozik a kérdés.

III. HAGYOMÁNY

Abú `Abdarrahmán `Abdalláh ibn `Omar ibn al-Khattáb - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel!¹ - így szólt: Hallottam Isten küldöttét - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - amint ezt mondta:

„Az iszlám a következő öt dologból épül fel: tanúságtétel arról, hogy nincs más isten az Egyetlen Istenen kívül, és hogy Mohammed az Isten küldötte, az istentisztelet megtartása, a közösségi adó megfizetése, zarándoklat a Szent Házhoz, ramadán-havi böjt.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

¹ Amennyiben valakinek a neve olyan másik személynek a nevét tartalmazza (például mint apáét), aki maga is az iszlámtudomány kiválósága volt, és ezért az ő említésekor őt is megilleti az áldásformula, akkor az említett személy nevéhez kapcsolódva a megfelelő kettős (vagy ha többen vannak ilyenek a névvel említve, akkor többes) számú utalás használata által az áldásformulát reá is vonatkoztatják.

IV. HAGYOMÁNY

Abú `Abdarrahmán `Abdalláh ibn Masz`úd - Isten legyen vele elégedett! - így szólt: Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - mondta el nekünk s minden, amit ő mond, az megbízható és igaz:

„Mindenki közületek negyven napot tölt anyjának méhében fogantatása után mint megtermékenyült folyadéksepp, aztán újra ugyanennyit, már mint megtapadt vércsomó; aztán megint ennyit, már mint embrió. Ezután elküldetik hozzá az angyal s lelket lehel belé¹; négy utasítást kap parancsba: hogy írja meg előre megélhetését, élete idejét, cselekedetét és azt, hogy boldog lesz-e avagy boldogtalan.² Istenre esküszöm, akin kívül nincs más isten, hogy ha bármelyikőtök a Paradicsomba (üdvösségre) jutók cselekedeteit cselekszi egészen addig, míg közötte és a Paradicsom között már csak karnyújtásnyi van; akkor életbe lép az írás s elkezd cselekedni az örök Tűzre (kárhozatra) menők cselekedeteit és oda is fog jutni. Másvalaki azonban közületek az örök Tűzre jutók cselekedeteit cselekszi egészen addig, míg már csak karnyújtásnyi van közötte és az örök Tűz között, akkor hirtelen életbe lép az írás s elkezd cselekedni a Paradicsomba tartók cselekedeteit, és oda is fog jutni.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

¹ Az ember ettől fogva „*elkes*” lény s az iszlám törvény ezentúl semmiféle művi abortuszt nem engedélyez, még egészségügyi megfontolásból sem.

² Az iszlám tanítása szerint az eleve elrendelés (elvégzés) egyaránt vonatkozik az ember örök sorsára (üdvösség-kárhozat), és földi élete folyására. (Hasonlóképpen a keresztyén teológiában az „*electio ad salutem*” egyúttal „*electio ad munus*” is.)

V. HAGYOMÁNY

A hívők anyjától, Umm `Abdalláh `Áisától - Isten legyen vele elégedett! - idézik, hogy ő így szólt: Ezt mondta Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - :

„Ha valaki ebbe a mi ügyünkbe olyan új dolgot¹ vezet be, amely nem lényegéből következik, azt vissza kell utasítani.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

Muszlim hagyományozása szerint:

„Ha valaki olyasmivel áll elő, amely nem egyezik a mi ügyünkkel, azt vissza kell utasítani.”

¹ Itt a saját kútfőből merített, iszlámtól idegen újításokról van szó, azokról az új dolgokról, amelyek nem egyeznek az iszlám szellemével vagy nem az iszlám lelkiségéből következnek. A későbbi iszlámban a hagyományok megújítói, a „szunna újjáélesztői” nagy hangsúlyt fektettek az „újítások kiölésére” is.

VI. HAGYOMÁNY

Abú `Abdalláh an-Nu`mán ibn Basír - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - így szólt: Hallottam Isten küldöttét - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - amint ezt mondta:

„Ami meg van engedve, az nyilvánvaló és ami tilalmas, az is nyilvánvaló. De a kettő között ott vannak azok a dolgok, amelyek fölül kétség van, és az emberek közül sokan nem ismerik ezeket. Aki őrizkedik a kétes dolgoktól, az feddhetetlen marad vallásában és becsületében. Aki azonban a kétes dolgokba keveredik, az a tilalmas dolgok területére is betéved. Éppúgy mint a pásztor, aki tiltott terület körül legeltet, könnyen megeshetik vele, hogy oda is betéved. Nincs-e minden királynak ilyen másoktól eltiltott birtoka? Istennek nem ilyen sajátjai-e azok, amiket tilalmasnak nyilvánított? Nincs-e a testben egy egészen kicsiny szerv, amely ha rendben van, rendben van az egész test, de amely ha megromol, megromlik vele az egész test? De van; a szív az.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

VII. HAGYOMÁNY

Abú Ruqajja Tamím ibn Ausz ad-Dárijtól idézik - Isten legyen vele elégedett! - , hogy a Próféta - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„A vallás az őszinteség készsége.¹ Erre mi megkérdeztük: Kicsoda iránt? Ő így válaszolt: az Isten, az Ő kijelentett Könyve, az Ő küldötte, a muszlimok imámjai és teljes közössége iránt.”

Muszlim hagyománya.

¹ Az arab „*nasíha*” kifejezést különféleképpen szokták fordítani. Jelenti mindazt, amit mi nyíltságon, őszinteségen, tiszta szívből fakadó tanácsoláson értünk. A mi értelmezésünk szerint ez a kifejezés közel áll a magyar „*vallás*” („*vallomás*”) szó eredeti jelentéséhez, amely lelkünk legféltebb titkainak őszinte elötárását jelenti: „*gyónást és vallást*” a latin „*confessio*” szó kettős értelme szerint.

VIII. HAGYOMÁNY

Ibn `Omaról idézik - Isten legyen vele elégedett! - , hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Arra kaptam parancsot (Istentől), hogy mindaddig harcoljak az emberekkel, amíg bizonyosságot (tanúságot) nem tesznek arról, hogy nincs más isten az Egyetlen Istenen kívül, és hogy Mohammed Isten küldötte; amíg meg nem tartják az istentiszteletet és meg nem fizetik a közösségi adót. Ha ezeket megcselekszik, akkor háborítatlan lesz az életük és a vagyonuk értékem, feltéve ha az iszlám joga sértetlen marad; elszámolással azonban a Magasságos Istennek tartoznak.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

IX. HAGYOMÁNY

Abú Hurejra `Abdarrahmán ibn Szakhr - Isten legyen vele elégedett! - így szólt:

„Amitől eltiltottalak titeket, azt kerüljétek, amit viszont megparancsoltam, abból teljesítsetek annyit, amennyit csak bírtok. Azokat, akik előttek voltak, csakis okvetetlenkedő kérdezősködésük és prófétáikkal ellenkező magatartásuk vitte pusztulásba.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

X. HAGYOMÁNY

Abú Hurejra - Isten legyen vele elégedett! - így szólt:

„A magasságos Isten jó, ezért nem fogad el mást, csak olyat, ami maga is jó. Lám ugyanazt parancsolta a hívőknek, mint amit a prófétáknak parancsolt, midőn így szólt: „Ti próféták! Egyetek a jó [eledelekből] és tegyétek, ami helyes!”¹ továbbá így szólt: „Ti hívők! Egyetek azokból a jó [eledelekből], amelyekkel elláttunk benneteket!”² Azután említést tett egy olyan emberről, aki nagy utazásokat tesz, haja zilált és porlepte, kezeit az égnek emeli mondogatván: Uram! Uram! De amit eszik: tilalmas; amit iszik: tilalmas; amibe öltözik: tilalmas és amivel táplálkozik, az is tiltott dolog. Hogyan találhat az ilyen meghallgattatásra?”

Muszlim hagyománya.

¹ Korán 23. szúra 51. vers.

² Korán 2. szúra 172. vers.

XI. HAGYOMÁNY

Abú Mohammed al-Haszan ibn `Alíj ibn Abí Tálibtól, Isten prófétájának - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - unokájától és kedvencétől idézik - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - , hogy ő így szólt:

„Megjegyeztem Isten küldöttjétől - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - a következő mondást:

»Hagyd el azt, ami felől kétséged lehet, és fordulj ahhoz, ami felől semmi kétséged nincsen!«

Tirmidzij és Niszáj hagyománya. Tirmidzij véleménye szerint „jó és hibátlan”¹ hagyomány.

¹ Ezek a kifejezések a muzulmán hagyománykritika minősítési terminusai.

XII. HAGYOMÁNY

Abú Hurejra - Isten legyen elégedett vele! - így szólt: „Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - mondta:

„Az ember iszlám-hitének egyik legszebb megnyilvánulása, hogy nem avatkozik olyan dologba, amihez semmi köze nincsen.”

„Jó” hagyomány. Tirmidzj és mások is ugyanígy közlik.

XIII. HAGYOMÁNY

Abú Hamza Anasz ibn Máliktól - Isten legyen vele elégedett! - , Isten küldöttének - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - szolgájától idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Nem teljes a hite közületek senkinek sem addig, amíg nem kívánja felebarátjának ugyanazt, mint amit önmagának kíván.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

XIV. HAGYOMÁNY

Ibn Masz`úd - Isten legyen vele elégedett! - így szólt: Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - mondta:

„Nem szabad muzulmán ember vérének ontani, három esetet kivéve: ha házasember paráználkodik; életet életért; és ha valaki elhagyja vallását s kiválik a hívők közösségéből.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

XV. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától - Isten legyen vele elégedett! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Aki hisz Istenben és az utolsó ítélet napjában, az vagy mondjon jót, vagy hallgasson; és aki hisz Istenben és az utolsó ítélet napjában, az becsülje szomszédját; és aki hisz Istenben és az utolsó ítélet napjában, az becsülje vendégét!”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

XVI. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától idézik:

Egy ember kérte a Prófétát - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - : „Adj nekem életre szóló útmutatást!” Mire ő így szólt: „Ne gerjedj haragra!” És még többször elismételte: „Ne gerjedj haragra!”

Al-Bukhárj hagyománya.

XVII. HAGYOMÁNY

Abú Ja`lá Saddád ibn Ausztól - Isten legyen vele elégedett! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Az Isten minden dologra nézve az ügyes véghezvitelt írta elő. Ha már ölnötök kell, akkor ügyesen hajtsátok végre az ölést! Ha állatot vágtok le, akkor ügyesen vágjátok le! Élesítse ki jól egyikőtök a kését és legyen kíméletes az áldozatával!”

Muszlim hagyománya.

XVIII. HAGYOMÁNY

Abú Dzarr Dzsundub ibn Dzsunádától és Abú `Abdarrahmán Mu`ádz ibn Dzsabaltól - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Féljed az Istent, bárhol is légy; a rossztett után nyomban jót tegyél, hogy azt eltörölje; és légy jólelkű az emberekhez!”

Tirmidzj hagyománya. Szerinte „jó” hagyomány, de néhány példányban úgy szerepel mint ami „jó és hibátlan”.

XIX. HAGYOMÁNY

Abú-l-`Abbász `Abdalláh ibn `Abbász - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - így szólt:

„Egyik nap éppen a Prófétát - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - kísértem, mikor így szólt hozzám: Fiatalember! Most néhány alapvető dologra foglak megtanítani. Ügyelj az Istenre, Ő is vigyázni fog rád! Ügyelj az Istenre, ott fogod találni magad előtt! Ha kérsz valamit, azt Istentől kérjed! Ha segítségért folyamodsz, hozzá folyamodjál! És tudd meg, hogy ha az egész közösség összefogna is annak érdekében, hogy neked használjanak valamivel, nem használhatnának mással, mint azzal, amit Isten már előre megírt a javadra; és ha mindnyájan összefognának is annak érdekében, hogy valamivel ártsanak neked, nem árthatnának mással, csak azzal, amit Isten már előre megírt a károdra. A tollak már fel vannak emelve és megszáradtak a lapok.”

Tirmidzj hagyománya. Szerinte „jó és hibátlan” hagyomány. Mások hagyományozása szerint:

„Ügyelj az Istenre és ott fogod találni magad előtt! Ismerd meg az Istent a jólét idején, Ő is megismer téged a nehéz időben. És tudd meg, hogy ami elkerült téged, az nem arra volt, hogy téged érjen, és ami téged ért, nem azért volt, hogy elkerüljön.¹ És tudd meg, hogy a győzelem kitartással, a fellélegzés szorongattatással jár, és hogy a nehézséggel együtt van a megkönnyebbülés.”

¹ Az Isten rendelését senki sem kerülheti el. Ezért, ami elkerült téged (amiből kimaradtál), az nem arra volt, hogy veled megtörténjen, és ami megtörtént veled, az nem arra volt, hogy kikerülhesd. Mindenkinek keresztül kell mennie a neki szánt eseményeken és át kell élnie a számára előírt sorsot.

XX. HAGYOMÁNY

Abú Masz`úd `Uqba ibn `Amr al-Anszárj al-Bedrjítól - Isten legyen elégedett vele! - idézik: Így szólt Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! -:

„Az első próféták beszédeiből egyebek közt ezt fogták fel az emberek: Ha nem kell miatta szégyenkezned, tedd, amit csak akarsz.”

Al-Bukhárj hagyománya.

XXI. HAGYOMÁNY

Abú `Amr (mások szerint: `Amra) Szufján ibn `Abdalláhtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik:

„Így szóltam: Ó, Isten küldötte! Mondj nekem az iszlámról olyan mondást, amelyet rajtad kívül senki mástól nem kérhetek! Erre így válaszolt: Mondd ezt: Hiszek Istenben, aztán járj az egyenes úton!”¹

Muszlim hagyománya.

¹ Vö. Korán 41. szúra 30. vers: „Akik azt mondják: »Urunk! Istenünk!«, aztán az egyenes úton járnak, azokhoz lejönnek az angyalok...”

XXII. HAGYOMÁNY

Abú `Abdalláh Dzsábir ibn `Abdalláh al-Anszárijától - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik,

„hogy egy ember megkérdezte Isten küldöttét - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - mondván: Mi a véleményed? Ha az előírt istentiszteleti imákat rendben megtartom, ramadán hónapot végigböjtölöm, ami meg van engedve, azt jó lelkiismerettel teszem, ami tiltva van, azt elkerülöm, de ezen kívül semmit nem teszek, bejutok-e a paradicsomba? Ő így felelt: Igen.”

Muszlim hagyománya. A „harramtu-l-harám” jelentése: „elkerültem azt”, az „ahlaltu-l-halál” jelentése pedig: „annak tudatában cselekedtem, hogy meg van engedve”.

XXIII. HAGYOMÁNY

Abú Málík al-Hárisz ibn `Ászim al-As`aríjtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Így szólt Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - :

„A tisztaság a hitnek egyik fele. Ez a mondás: »Dicsőség Istennek!«, megtölti a mérleget.¹ Ezek együtt: »Magasztaltassék Isten!« és »Dicsőség Istennek!« betöltik azt, ami az ég és a föld között van. Az istentisztelet világosság; a jótékonykodás bizonyíték; a hosszútűrés fénysugár; a Korán pedig bizonyágtétel melletted vagy ellened. Minden ember sűrög-forog és áruba bocsátja lelkét²; némelyek megmentik³, mások meg elveszítik.⁴»

Muszlim hagyománya.

¹ Arról a „mérlegről” van szó, amelyen az utolsó ítéletkor kinek-kinek a cselekedete megméri.

² Goldziher idézi an-Nawawíj megjegyzését: „*Nem létezik nemesebb alku ennél az alkunál. A vevő maga Alláh, az áruba bocsátók a hívők, a portéka a lélek, a vétel ára a paradicsom.*” Goldziher Ignác: Az iszlám (Tanulmányok a muhammedán vallás története köréből) Budapest, 1881., 402. lap.

³ üdvözülnek

⁴ elkárhoznak

XXIV. HAGYOMÁNY

Abú Dzarr al-Gifárijtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik. Azok közé a mondások közé tartozik, amelyeket az ő Hatalmas és Felséges Urára hivatkozva¹ közölt a Próféta - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - , hogy Ő így szólt:

„Ti szolgálaim! Én megtiltottam magamnak az igazságtalanságot, így köztetek is tilalmassá tettem, ne legyetek hát igazságtalanok egymás iránt.

Ti szolgálaim! Mindnyájan tévelygők vagytok, kivéve azt, akit én vezetek. Ezért kérjétek tőlem vezetést, és vezetni foglak benneteket. Ti szolgálaim! Mindnyájan éheztek, kivéve azt, akit én táplálok. Ezért tőlem kérjétek tápláltatástok, és én táplálni foglak titeket. Ti szolgálaim! Mindnyájan mezítelenek vagytok, kivéve azt, akit én ruházok. Ezért tőlem kérjétek a ruházatot, és én ruházni foglak titeket. Ti szolgálaim! Íme ti vétkeztek éjjel és nappal, és én megbocsátom mind a vétkeket. Ezért hozzám folyamodjatok bűnbocsánatért, és én megbocsátok nektek.

Ti szolgálaim! Ti nem értek fel addig, hogy nekem árthatnátok, sem pedig addig, hogy nekem használhatnátok. Ti szolgálaim! Még ha mindenkinek közületek az elsőtől az utolsóig, embernek és dzsinnek egyaránt, olyan szíve volna, melynél istenfélőbb emberi szív már nem lehet, semmivel se növelné az én uralmamot. Ti szolgálaim! Még ha mindenkinek közületek az elsőtől az utolsóig, embernek és dzsinnek egyaránt, olyan szíve volna, melynél gonoszabb emberi szív már nem is lehet, semmivel se csökkentené az én uralmamot. Ti szolgálaim! Ha ti mindannyian elsőtől az utolsóig, emberek és dzsinnek egy helyre gyűlnétek és mindenki elmondaná a kérését, én pedig megadnám kinek-kinek azt, amit kért, ez nem venne el semmit abból, ami nálam van, ha csak annyit nem, amennyit kivesz a tenger vizéből egy belé mártott varrótú.

Ti szolgálaim! Csak a cselekedeteiteket rovom fel számotokra, aztán érdemük szerint adom meg jutalmatokat. Aki jót talál, az dicsérje az Istent, aki pedig valami mást, az csak önmagát hibáztassa.”

Muszlim hagyománya.

¹ „Szentséges hagyomány” (hadísz qudszj): olyan mondás, amelynek forrását Istenben jelölte meg a próféta, tehát mintegy „Isten szájából” idézi.

XXV. HAGYOMÁNY

Szintén Abú Dzarrtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik,

„hogy néhányan Isten küldöttének - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - társai közül így szóltak a Prófétához - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - : Ó, Isten küldötte! Akiknek nagy gazdagságuk van, azok nyerik el a jutalmat, pedig ők is ugyanúgy imádkoznak, ahogy mi imádkozunk, és úgy böjtölnek, ahogy mi böjtölünk és ha jótékonykodnak, a vagyonuk fölöslegéből adnak. Erre ő így szólt: Nem adott-e Isten nektek is bőven alkalmat arra, hogy jót tehessetek? Hiszen nálatok mindenegyres magasztalás¹ egy jótéteménynek számít, és mindenegyres dicsőítés² egy jótéteménynek számít, és mindenegyres hálaadás³ egy jótéteménynek számít, és mindenegyres hitvalló megnyilatkozás⁴ egy jótéteménynek számít; továbbá ha valaki másokat jóra vezérel, az is jótétemény, vagy ha visszatartja a rossztól, az is jótétemény, és a buzgó házasság is jótétemény.

Erre azok így szóltak: Ó, Isten küldötte! Ha valaki teljesíti testi vágyát, annak jutalma lesz-e abban? Ő így válaszolt: Gondoljátok-e, hogy ha tilalmasban teszi, nem jár-e érte büntetés? Ugyanúgy, ha törvényesen teszi, akkor jutalom jár érte.”

Muszlim hagyománya.

¹ „magasztalás”(arabul taszbíha): annak kimondása, hogy „szubhán-Alláh”: „Magasztaltassék Isten”.

² „dicsőítés” (arabul takbíra): annak kimondása, hogy „Alláhu akbar”: „Isten hatalmas!”

³ „hálaadás” (arabul tahmída): annak kimondása, hogy „al-hamdu lilláhi”: „Hála Istennek”.

⁴ „hitvalló megnyilatkozás” (arabul tahlíla): annak kimondása, hogy „lá iláha illa-lláhu”: „Nincs más isten az Egyedüli Istenen kívül”.

XXVI. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Így szólt Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - :

„Az ember mindenegyes porcikájával minden napon, amelyen a Nap felkél, jótéteményre van kötelezve. Ha két felet összebékít, az már jótétemény, ha valakit hátsó állatára felsegít vagy holmiját feladja neki, az is jótétemény, a jó szó is jótétemény, és minden lépés, amelyet istentiszteletre igyekezve megtesz, mind jótétemény, és ha eltávolít az útból olyan dolgot, amely bajt okozhat, az is jótétemény.”

Al-Bukhárj és Muszlim hagyománya.

XXVII. HAGYOMÁNY

An-Nawwász ibn Szam`ántól idézik. Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - mondta:

„A kegyesség a jó tulajdonságok összessége, a bűn pedig az, ami a lelket nyugtalanítja és amiről nem szeretnéd, hogy tudjanak az emberek.”

Muszlim hagyománya.

Wábisza ibn Ma`badtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik:

„Odamentem a Prófétához - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - és ő mindjárt így szólt hozzám: »Ugye azért jöttél, hogy a kegyességről érdeklődjél?« »Igen« — válaszoltam. »Vizsgáld meg a szívedet! A kegyesség az, amiben mind a lélek, mind pedig a szív nyugalmat talál. A bűn ellenben az, ami a lelket nyugtalanítja, és a keblet felkavarja, akármit mondjanak is róla az emberek, ha véleményüket kéred.«

„Jó” hagyomány, amelyet Ibn Hanbal és Ad-Darámij hagyománytudósok Musznadjaiban szereplő „jó” isznádokkal hagyományoztunk.

XXVIII. HAGYOMÁNY

Abú Nadzsíh al-`Irbád ibn Szárijától - Isten legyen vele elégedett! - idézik:

„Buzdító beszédet tartott nekünk egyszer Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - úgy hogy megrettentek tőle a szívek és könnyben úsztak miatta a szemek. Akkor így szóltunk: Ó, Isten küldötte! Úgy tűnik, mintha búcsúbeszédet tartaná. Adj hát végső eligazítást nekünk! Így szólt: Lelketekre kötöm az erős és hatalmas Isten iránti odaadást, a feltétlen engedelmességet, még ha szolgál uralkodna is felettetek. És ha valaki még életben lesz közületek, sok véleménykülönbséget fog tapasztalni, ilyenkor kövessétek szokásaimat és az igaz úton járó, Istentől vezetett kalifák szokásait. Ha kell, foggal-körömmel ragaszkodjatok hozzájuk, és óvakodjatok az újonnan bevezetett dolgoktól, mert minden ilyen új dolog veszélyes újítás, és minden veszélyes újítás tévelygés, és minden tévelygés a pokol tüzére juttat.”

Abú Dáwud és Tirmidzj hagyománya, aki azt mondta: „Jó” és „hibátlan” hagyomány.

XXIX. HAGYOMÁNY

Mu`ádz ibn Dzsabaltól - Isten legyen vele elégedett! - idézik, aki így szólt:

„Egyszer így szóltam: Ó, Isten küldötte! Mondj nekem egy olyan cselekedetet, amely a paradicsomba juttat és távol tart a pokol tüzétől! Erre így válaszolt: Hatalmas dolog felől kérdezősködsz, ami azonban mégis könnyű annak, akinek számára Isten azt könnyűvé teszi. Imádd az Istent, ne tekints semmit hozzá foghatónak, tartsd meg az istentiszteletet, fizess meg a közösségi adót, böjtölj ramadán hónapban, zárándokolj el a Szent Házhoz. Majd így folytatta: Ne mutassam-e meg neked a jónak kapuit? A böjt oltalom.¹ A jótétemény megoltja a vétket, mint ahogy a víz eloltja a tüzet. És itt van az ember éj közepén mondott imádsága. Erre a Koránt idézte ezektől a szavaktól: »Ők elkerülik ágyukat« egészen addig, míg a »cselekedtek« szóhoz nem ért.² Aztán így szólt: Ne beszéljek-e neked azokról, amik olyanok a dolgok között, mint a fej, az oszlop és a teve púpjának csúcsa? Dehogy ne! Ó, Isten küldötte! Majd így szólt: A fő a dolgok között az iszlám, az oszlop az istentisztelet, a teve púpjának csúcsa a hitetlenek elleni háború.³ Aztán így folytatta: Ne beszéljek-e neked mindezek végső alapjáról? Így válaszoltam: Dehogy ne! Ó, Isten küldötte! Ekkor megfogta a nyelvét és így szólt: Tartsd vissza ezt! Erre megkérdeztem: Hát felelősségre vonnak-e minket azért, amit beszélünk? Így válaszolt: Veszítsen el téged az anyád⁴, ó, Mu`ádz! Hát nem azt aratják-e az emberek, amit nyelvükkel vetettek, amikor arcukkal (vagy talán így mondta: orrukkal) aláhullanak a pokol tüzébe?”

Tirmidzj hagyománya. Szerinte „jó” és „hibátlan” hagyomány.

¹ ti. a pokol tüze ellen. Goldziher az itt szereplő „dzsunna” szót helytelenül „dzsanná”-nak olvassa és így fordítja: „a böjt paradicsom”.

² A 32. szúra 16-17. verséről van szó. „Ők elkerülik ágyukat: Urukhoz fohászkodnak félve és remélve. És adakoznak abból, amivel elláttuk őket. Egy lélek sem tudja, hogy milyen öröm rejtőzik jutalomként az emberek számára azért, amit cselekedtek.”

³ A „dzsihad” kötelessége nem szerepel az öt fő kötelesség között, de nagyon fontos az iszlám életében.

⁴ Szó szerint: „Legyen általad anyád gyermektelenné” (Goldziher). Formai szempontból nézve átokról van szó, de ezt az arab nyelvben a csodálkozás kifejezésére és a figyelemfelkeltés eszközeként is alkalmazzák.

XXX. HAGYOMÁNY

Abú Sza`laba al-Khusanij Dzsurszúm ibn Násirtól - Isten legyen vele elégedett! - idézik. Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„A Magasságos Isten kötelességeket rótt rátok. El ne mulasszátok azokat! Megszabta a határokat; ne lépjetek át rajtuk! Megtiltott bizonyos dolgokat; ne sóvárogjatok utánuk! Más dolgokról meg hallgatott irántatok való kegyelméből és nem azért, mintha megfeledkezett volna róluk, ezért ne kutassatok utánuk.”

„Jó” hagyomány. Ad-Dáraqutnij és mások hagyománya.

XXXI. HAGYOMÁNY

Abú al-`Abbász Szahl ibn Sza`d asz-Szá`idj-tól - Isten legyen vele elégedett! - idézik:

„Valaki eljött a Prófétához - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - és így szólt: Ó, Isten küldötte! Jelölj meg nekem egy olyan cselekedetet, amelyért, ha megcselekszem, szeretni fog az Isten és szeretni fognak az emberek! Ő így válaszolt: Mondj le erről a világról, akkor szeretni fog az Isten és mondj le mindarról, ami az embereknél van, szeretni fognak az emberek.”

„Jó” hagyomány. Ibn Mádzsa és mások is „jó” isznáddal hagyományozzák.

XXXII. HAGYOMÁNY

Abú Sza`íd Sza`d ibn Málik ibn Szinán al-Khudrj-tól - Isten legyen vele elégedett! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szolt:

„Nem szabad kárt okozni, sem viszonzni a kárt!”

„Jó” hagyomány. Ibn Mádzsa, ad-Dáraqutnj és mások musznad-ként hagyományozták. Málik az al-Muwatta'-ban murszalként szerepelteti `Amr ibn Jahjára, annak apjára és a Prófétára - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - utaló hivatkozással. Abú Sza`ídot kihagyja. Több hagyománylánccal szerepel, így egyik a másikat megerősíti.

XXXIII. HAGYOMÁNY

Ibn `Abbásztól - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Ha teljesülne az embereknek minden peres igényük, akkor lennének olyanok, akik a többiek vagyonára, sőt életére pályáznának. Bizonyítással azonban az tartozik, aki igénnyel lép fel, és az eskü azt illeti, aki ezt cáfolja.”

„Jó” hagyomány. Al-Bajhaqij és mások is így hagyományozták. Egy része szerepel a két hagyománygyűjteményben (amelyek a „hibátlan” hagyományokat tartalmazzák).

XXXIV. HAGYOMÁNY

Abú Sza`íd al-Khudrjítól - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Hallottam Isten küldöttét - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - amint így szólt:

„Ha valaki közületek kivetni valót lát, azt változtassa meg a kezével; vagy ha erre képtelen, akkor a nyelvével, és ha erre is képtelen, akkor a szívével, de ez a hit leggyengébb formája.”

Muszlim hagyománya.

XXXV. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Így szólt Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - :

„Ne irigykedjeteK egymásra; ne verjéteK fel az árat azáltal, hogy álnok módon magasabb árat ígérteK; ne gyűlölködjeteK; ne kerüljéteK egymást; ne csábítsátok el egymástól a vevőket; hanem legyetek, mint Isten szolgálói, mindnyájan testvérek! Minden muszlim a másik muszlimnak testvére, nem bánhat vele igazságtalanul, nem hagyhatja cserben, nem szedheti rá és nem nézheti le. A kegyességnek itt van a helye! S miközben ezt mondta háromszor is a keblére mutatott. Elég nagy gonoszság az ember részéről, ha muszlim testvérét lenézi. Minden muszlim számára tilalmas dolog: felebarátjának vére, vagyona és tisztessége.”

Muszlim hagyománya.

XXXVI. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától - Isten legyen vele elégedett! - idézik: A próféta - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Ha valaki hívő embernek evilági nehézségei valamelyikén könnyít, Isten is megkönnyíti számára az utolsó ítélet napja nehézségeinek valamelyikét. Aki a szorultságban levőnek szükségén enyhít, Isten is enyhít annak szorultságán a földön és a túlvilágon. Aki muszlimnak menedéket nyújt, Isten is menedéket ad annak a földön és a túlvilágon. Isten segítségére siet szolgájának, amíg a szolga is segítségére siet felebarátjának. Aki útra kel azért, hogy közben tudást szerezzen, annak számára Isten utat egyenget a Paradicsomba. Nem gyűlhet egybe embercsoport Isten házáinak valamelyikébe Isten könyvét olvasni és közösen tanulmányozni anélkül, hogy le ne szállna rájuk és meg ne nyugodna rajtuk az isteni jelenlét ragyogása, körül ne venné őket az isteni kegyelem, s ne oltalmazná őket az angyalok, és hogy ne azok között tartaná számon őket Isten, akik körülötte vannak. Akit visszafog a cselekedete, azt nem lendíti előre a származása.”

Muszlim hagyománya szó szerint.

XXXVII. HAGYOMÁNY

Abú `Abbásztól - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik. Azok közé a mondások közé tartozik, amelyeket az ő Áldott és Magasságos Urára hivatkozva¹ közölt a Próféta.

„Isten előírta, hogy mik a jócselekedetek és mik a rosszak, azután meg is magyarázta: ha valaki a jóra igyekszik, de nem viszi véghez, akkor Isten teljes jócselekedetként tartja ezt számon, és aki véghez is viszi igyekezetét, annak jócselekedetét tízszer annyinak, hétszázszor annyinak, sőt még ennél többször annyinak jegyzi fel az Isten. Ha azonban a rosszra igyekezik, de nem viszi véghez, akkor Isten teljes jócselekedetként tartja ezt számon, de ha véghez is viszi igyekezetét, Isten egyetlen rossz cselekedetként tartja számon azt.”

Mind al-Bukhárj, mind pedig Muszlim hagyománygyűjteményében (amelyek a „hibátlan” hagyományokat tartalmazzák) szerepel szószerinti pontossággal.

¹ Vö. a XXIV. 1. jegyzet.

XXXVIII. HAGYOMÁNY

Abú Hurejrától - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Így szólt Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - :

„Így szólt a Magasságos Isten: Ha valaki ellenségének tekinti azt, aki hozzám tartozik, az ellen háborút indítok. A legkedvesebb számomra, ha szolgám olyan dologgal közelít felém, amit kötelességül róttam rá. És ha szolgám a kötelességén felül önként vállalt cselekedetekkel hódol előttem, meg fogom szeretni őt. És ha megszerettem, akkor én leszek a hallása, amellyel hall, a látása, amellyel lát, a keze, amellyel fog és a lába, amellyel jár. Ezért ha kér tőlem, akkor megadom neki, és ha nálam keres menedéket, megoltalmazom őt.”

Al-Bukhárj hagyománya.

XXXIX. HAGYOMÁNY

Ibn `Abbásztól - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Isten elengedte nálam az én népemnek mindazt, amit tévedésből, vigyázatlanságból vagy akarata ellenére követett el.”

„Jó” hagyomány. Ibn Mádzsa, al-Bajhaqij és mások hagyománya.

XL. HAGYOMÁNY

Ibn `Omaról - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik:

„Úgy tartózkodj ebben a világban, mintha idegen vagy utas volnál!”

És még ezt is mondta Ibn `Omar - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - :

„Ha rád esteledik, ne várd a reggelt, s ha reggelre ébredsz, ne várd az estét! Amikor egészséges vagy, készülj a betegségre, és amíg életben vagy, készülj a halálodra!”

al-Bukháríj hagyománya.

XLI. HAGYOMÁNY

Abú Mohammed `Abdalláh ibn `Amr ibn al-`Ásztól - Isten legyen elégedett mindkettőjünkkel! - idézik: Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - így szólt:

„Nem teljes a hite annak, akinek szenvedélye nem követi azt, amit én hoztam.”

„Jó” és „hibátlan” hagyomány. A „Kitáb al-huddza” című gyűjteményből „hibátlan” isznáddal vettük át.

XLII. HAGYOMÁNY

Anasztól - Isten legyen vele elégedett! - idézik: Hallottam, hogy Isten küldötte - Isten áldja meg őt és adjon neki üdvösséget! - ezt mondta:

„Így szól a Magasságos Isten: Ó, Ádám gyermeke! Mindaddig, amíg hozzám fohászkodsz és nekem könyörögsz, megbocsátom neked mindazt, amit elkövettél és nem gondolok többé vele. Óh, Ádám gyermeke! Ha bűneid az ég felhőig érnének, de aztán bocsánatot kérnél tőlem, megbocsátanék neked. Ó, Ádám gyermeke! Ha annyi bűnnel megterhelten jönnél is elélem, hogy betöltené a földet, aztán pedig úgy érkeznel hozzám, hogy egyedüli Istennek vallanál meg, még e temérdek bűnt is megbocsátanám.”

Tirmidzj hagyománya. Szerinte „jó” és „hibátlan” hagyomány.